TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2014. gada 5. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Sociālā politika — Pamatnolīgums par nepilna darba laika darbu — Nediskriminācijas princips — Koplīgums, ar ko paredzēta piemaksa par apgādībā esošu bērnu — Piemaksas, ko maksā nepilna darba laika darba ņēmējiem, aprēķins atbilstoši prorata temporis principam

Lieta C-476/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Oberster Gerichtshof* (Austrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 13. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 24. oktobrī, tiesvedībā

Österreichischer Gewerkschaftsbund

pret

Verband Österreichischer Banken und Bankiers .

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ticano [*A. Tizzano*], tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], E. Levits (referents) un M. Bergere [*M. Berger*],

ģenerāladvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretārs K. Malaceks [*K. Malacek*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 25. septembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Österreichischer Gewerkschaftsbund* vārdā – *A. Ehm*, *Rechtsanwalt*,

— *Verband Österreichischer Banken und Bankiers* vārdā – *B. Hainz*, *Rechtsanwalt*,

— Eiropas Komisijas vārdā – *B. Eggers* un *D. Martin*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2014. gada 13. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – vācu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 4. klauzulu 1997. gada 6. jūnijā noslēgtajā Pamatnolīgumā par nepilna darba laika darbu (turpmāk tekstā – "Pamatnolīgums par nepilna darba laika darbu"), kurš ietverts Padomes 1997. gada 15. decembra Direktīvas 97/81/EK par UNICE, CEEP un EAK noslēgto pamatnolīgumu par nepilna darba laika darbu (OV 1998, L 14, 9. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes 1998. gada 7. aprīļa Direktīvu 98/23/EK (OV L 131, 10. lpp.; turpmāk tekstā – "Direktīva 97/81"), pielikumā, kā arī par to, kā interpretēt Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 28. pantu.

2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar strīdu starp *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (Austrijas Arodbiedrību federācija) un *Verband Österreichischer Banken und Bankiers* (Austrijas Banku un baņķieru asociācija, turpmāk tekstā – "*VÖBB*") par piemaksu par apgādībā esošu bērnu, kas tiek maksāta, pamatojoties uz banku un baņķieru darba ņēmējiem piemērojamo koplīgumu (turpmāk tekstā – "*CCBB*").

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesiskais regulējums

3 Atbilstoši Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu 1. klauzulas a) punktam tā mērķis ir "nodrošināt to, ka tiek izbeigta nepilna darba laika darba darītāju [ņēmēju] diskriminācija un tiek uzlabota nepilna darba laika darba kvalitāte".

4 Minētā pamatnolīguma 4. klauzulā "Diskriminācijas aizlieguma princips" ir paredzēts:

"1. Attiecībā uz darba nosacījumiem, noteikumi, ko piemēro nepilna darba laika darba ņēmējiem, nav mazāk izdevīgi par tiem, kurus piemēro salīdzināmajiem pilna darba laika darba ņēmējiem, tāpēc vien, ka tie strādā nepilnu darba laiku, ja vien atšķirīgiem noteikumiem nav objektīva pamata.

2. Vajadzības gadījumā piemēro *prorata temporis* principu."

Austrijas tiesiskais regulējums

5 Likuma par darba laiku (*Arbeitszeitgesetz*) 19.d pantā ir noteikts:

"1. Nepilna darba laika darbs ir tad, kad vidējais nolīgto darba stundu skaits nedēļā ir mazāks par likumā noteikto normālo nedēļas darba stundu skaitu vai mazāks par normālo nedēļas darba stundu skaitu, kas paredzēts piemērojamā darba koplīguma noteikumos.

[..]

6. Nepilna darba laika darba ņēmēji nevar būt nelabvēlīgā situācijā salīdzinājumā ar pilna darba laika darba ņēmējiem [..], ja vien nav atšķirīgu attieksmi pamatojošu objektīvu iemeslu.

7. Strīdus gadījumā darba devējam attiecībā uz katru nelabvēlīgu nosacījumu ir jāpierāda, ka tā iemesls nav nepilna darba laika darbs."

6 Atbilstoši *CCBB* III nodaļai "Sociālie pabalsti" "ģimenes piemaksas un piemaksas par apgādībā esošu bērnu tiek piešķirtas kā sociālie pabalsti".

7 *CCBB* 21. panta 2. punktā "Mājsaimniecības piemaksa" ir paredzēts:

"Mājsaimniecības piemaksas [..] nepilna darba laika darba ņēmējiem tiek aprēķinātas, dalot pilna darba laika darba ņēmējiem [..] piemērojamo summu ar koplīgumā paredzēto normālo nedēļas darba laiku (proti, 38,5 stundas) un reizinot rezultātu ar nolīgto nedēļas darba stundu skaitu."

8 *CCBB* 22. pants "Piemaksa par apgādībā esošu bērnu" ir izteikts šādi:

"1. Darba ņēmējiem ir tiesības saņemt piemaksu par katru apgādībā esošo bērnu, par kuru tiem ir tiesības uz likumā paredzētu ģimenes pabalstu un par kura saņemšanu tie iesniedz pierādījumu [..]

[..]

4. 21. panta 2. punkts [..] pēc analoģijas ir piemērojams attiecībā uz piemaksām par apgādībā esošu bērnu."

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

9 *Österreichischer Gewerkschaftsbund* kā Austrijas banku nozares darbinieku kompetentais organisms cēla prasību atbilstoši Likuma par piekritību un procesu sociālā nodrošinājuma un darba tiesību jomā (*Arbeits- und Sozialgerichtsgesetz*, *BGB1.* 104/1985) 54. panta 2. punktā paredzētajai īpašajai procedūrai.

10 Šīs prasības, kas vērsta pret *VÖBB* kā Austrijas banku nozares darba devēju kompetento pārstāvības veidojumu, mērķis ir, lai *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) konstatētu, ka nepilna darba laika darba ņēmējiem, kam piemēro *CCBB*, ir tiesības saņemt šī koplīguma 22. panta 1. punktā paredzēto piemaksu par apgādībā esošu bērnu pilnā apmērā, nevis tikai summu, kas aprēķināta proporcionāli to darba laikam.

11 Šādos apstākļos, šauboties par *prorata temporis* principa piemērojamību tajā izskatāmajā lietā, *Oberster Gerichtshof* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu] 4. klauzulas 2. punktā paredzētais *prorata temporis* princips, pamatojoties uz aplūkojamā maksājuma veidu, (kā atbilstošs) ir piemērojams darba koplīgumā regulētai piemaksai par apgādībā esošu bērnu, ko darba devējs, pildot koplīgumu, maksā kā sociālo pabalstu, lai vecākiem daļēji kompensētu bērna, par kuru tiek maksāta piemaksa, uzturēšanas izdevumus?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša:

Vai [Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu] 4. klauzulas 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, ievērojot darba devēju un darba ņēmēju pārstāvju plašo rīcības brīvību, nosakot sociālās un ekonomikas politikas mērķus un to sasniegšanai piemērotos pasākumus, nevienlīdzīga attieksme pret nepilna darba laika darba ņēmējiem, samazinot tiesības uz piemaksu par apgādībā esošu bērnu atkarībā no darba laika, ir objektīvi pamatota ar pieņēmumu, ka proporcionāla aprēķina aizliegums:

a) apgrūtina vai padara neiespējamu paredzēto nepilna darba laika nodarbinātību vecākiem vai konkrētu darbu veikšanu vecāku atvaļinājuma laikā,

b) rada konkurences izkropļojumus lielāka finansiāla apgrūtinājuma darba devējiem, kas nodarbina vairāk nepilna darba laika darba ņēmējus, dēļ, kā arī samazina darba devēju gatavību pieņemt darbā nepilna darba laika darba ņēmējus,

c) rada priekšrocības nepilna darba laika darba ņēmējiem, kuriem ir vairākas darba attiecības ar nepilnu darba laiku un kam ir vairākas tiesības uz darba koplīgumā noteikto maksājumu, kāda ir piemaksa par apgādībā esošu bērnu,

d) rada priekšrocības nepilna darba laika darba ņēmējiem, jo tiem ir vairāk no darba brīva laika nekā pilna darba laika darbiniekiem un tādējādi ir labākas iespējas aprūpēt savus bērnus?

3) Ja atbilde uz [pirmo un otro jautājumu] ir noraidoša:

Vai [Eiropas Savienības] Pamattiesību hartas 28. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka darba tiesību sistēmā, kurā būtiska daļa no darba tiesiskajiem minimālajiem standartiem atbilstoši attiecīgajiem sociālās politikas nostādījumiem tiek nodrošināta ar kvalificētiem un īpaši izvēlētiem koplīguma partneriem, tikai viena konkrēta noteikuma darba koplīgumā (proti, piemaksas par apgādībā esošu bērnu proporcionāla aprēķināšana nepilna darba laika gadījumā) spēkā neesamības (atbilstoši valsts praksei) atzīšana izraisa visu koplīgumā noteikto normu šajā regulējuma jomā (šajā gadījumā piemaksa par apgādībā esošu bērnu) spēkā neesamību?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

12 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu 4. klauzulas 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka *prorata temporis* princips ir jāpiemēro tādas piemaksas par apgādībā esošu bērnu aprēķinam, ko darba devējs maksā nepilna darba laika darba ņēmējam, pildot tādu koplīgumu kā *CCBB*.

13 Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka atbilstoši iesniedzējtiesas sniegtajai informācijai tās lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecīgā piemaksa par apgādībā esošu bērnu nav likumā paredzēts pabalsts, ko maksā valsts. To maksā darba devējs, pildot koplīgumu, par ko ir vienojušās līgumslēdzējas puses par labu darbiniekiem, kuriem ir apgādībā esoši bērni.

14 No tā izriet, ka šī piemaksa nevar tikt kvalificēta kā "sociālā nodrošinājuma pabalsts" Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regulas (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV L 166, 1. lpp.) izpratnē, pat ja šai piemaksai ir analogi mērķi atsevišķiem šajā regulā paredzēto pabalstu mērķiem.

15 Ir jākonstatē, otrkārt, ka atbilstoši šai pašai informācijai, kas tika apstiprināta tiesas sēdē, pamatlietas puses ir vienisprātis par to, ka attiecīgā piemaksa ietilpst darba ņēmējam maksātajā darba samaksā.

16 Šāda piemaksas par apgādībā esošu bērnu kvalifikācija, kā to savu secinājumu 36. punktā norādījusi ģenerāladvokāte, atbilst kvalifikācijai, kas izriet no Savienības tiesībām. Ir jāatgādina, ka atbilstoši iedibinātajai judikatūrai ar "darba samaksu" LESD 157. panta 2. punktā ir jāsaprot parasta pamatalga vai minimālā alga, kā arī jebkura cita atlīdzība naudā vai natūrā, ko darba devējs maksā darba ņēmējam par tā nodarbināšanu. Pastāvīgā judikatūra ir tāda, ka minētais jēdziens ietver jebkuru šā brīža vai nākotnē paredzētu atlīdzību, ko darba devējs maksā darba ņēmējam, kaut arī netieši, par pēdējā minētā nodarbināšanu (skat. spriedumu *Hliddal* un *Bornand*, C-216/12 un C-217/12, EU:C:2013:568, 41. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka šo maksājumu juridiskais raksturs LESD 157. panta piemērošanā ir nebūtisks, jo tie tiek piešķirti saistībā ar nodarbināšanu (spriedums *Krüger*, C-281/97, EU:C:1999:396, 16. punkts).

18 Tiesa ir arī uzsvērusi, ka, lai gan tā ir taisnība, ka daudzas no darba devēja nodrošinātajām priekšrocībām atbilst arī sociāliem maksājumiem, tas, ka pabalsts ir pielīdzināms darba samaksai, nevar tikt apšaubīts, ja darba ņēmējam ir tiesības saņemt attiecīgo pabalstu no sava darba devēja uz darba attiecību pamata (spriedums *Barber*, C-262/88, EU:C:1990:209, 18. punkts).

19 Ja šī piemaksa par apgādībā esošu bērnu ietilpst darba ņēmēja darba samaksā, to nosaka atbilstoši darba attiecību noteikumiem, par kuriem vienojušies pēdējais minētais un darba devējs.

20 No tā izriet, ka, ja atbilstoši šo darba attiecību noteikumiem darba ņēmējs tiek nodarbināts nepilnu darba laiku, tiek uzskatīts, ka piemaksas par apgādībā esošu bērnu aprēķins, piemērojot *prorata temporis* principu, ir objektīvi pamatots Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu 4. klauzulas 1. punkta izpratnē un ir jāuzskata par vajadzīgu šī pamatnolīguma 4. klauzulas 2. punkta izpratnē (skat. pēc analoģijas spriedumu *Heimann* un *Toltschin*, C-229/11 un C-230/11, EU:C:2012:693, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

21 Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka piemaksas, par ko ir pamatlieta, raksturs acīmredzot nav šķērslis Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu 4. klauzulas 2. punkta piemērošanai, jo piemaksa par apgādībā esošu bērnu, kas ietilpst atlīdzībā naudā, ko maksā darba ņēmējam, ir dalāms pabalsts (skat. pēc analoģijas spriedumus *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 116. punkts, kā arī *Bruno* u.c., C-395/08 un C-396/08, EU:C:2010:329, 34. punkts).

22 Otrkārt, ir jāatgādina, ka Tiesa *prorata temporis* principu jau ir piemērojusi citiem pabalstiem, ko maksā darba devējs saistībā ar nepilna darba laika darba attiecībām.

23 Tā Tiesa ir nospriedusi, ka Savienības tiesībām nav pretrunā ne tas, ka vecuma pensija tiek aprēķināta, pamatojoties uz *prorata temporis* principu nepilna darba laika darba gadījumā (skat. šajā ziņā spriedumu *Schönheit* un *Becker*, C-4/02 un C-5/02, EU:C:2003:583, 90. un 91. punkts), ne arī tas, ka ikgadējais apmaksātais atvaļinājums tiek aprēķināts atbilstoši šim pašam principam (skat. šajā ziņā spriedumus *Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols*, C-486/08, EU:C:2010:215, 33. punkts, kā arī *Heimann* un *Toltschin*, EU:C:2012:693, 36. punkts).

24 Proti, lietās, kurās tika pasludināti šie spriedumi, saīsināta darba laika ņemšana vērā salīdzinājumā ar pilna darba laiku bija objektīvs kritērijs, kas ļāva proporcionāli samazināt attiecīgo darba ņēmēju tiesības.

25 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu 4. klauzulas 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka *prorata temporis* princips ir jāpiemēro tādas piemaksas par apgādībā esošu bērnu aprēķinam, ko nepilna darba laika darba ņēmējam darba devējs maksā, pildot tādu koplīgumu kā *CCBB*.

Par otro un trešo jautājumu

26 Ņemot vērā atbildi uz pirmo jautājumu, nav jāatbild uz iesniedzējtiesas uzdoto otro un trešo jautājumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

27 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nosprież:

1997. gada 6. jūnijā noslēgtā Pamatnolīguma par nepilna darba laika darbu, kas ietverts Padomes 1997. gada 15. decembra Direktīvas 97/81/EK par UNICE, CEEP un EAK noslēgto pamatnolīgumu par nepilna darba laika darbu, kurā grozījumi veikti ar Padomes 1998. gada 7. aprīļa Direktīvu 98/23/EK, pielikumā, 4. klauzulas 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka *prorata temporis* princips ir jāpiemēro tādas piemaksas par apgādībā esošu bērnu aprēķinam, ko nepilna darba laika darba ņēmējam darba devējs maksā, pildot tādu koplīgumu, kāds ir piemērojams Austrijas banku un baņķieru darba ņēmējiem.

[Paraksti]